

Monumentnummer*: 526741

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 14 april 2003
Kadaster deel/nr 82907/95

Woonplaats*	Gemeente*			Provincie*			
Amsterdam	Amsterdam			Noord-Holland			
Straat*	Nr*	House letter*	Toev.*	Postcode*	Woonplaats*	Situering	Locatie
Van Diemenstraat	406			1013 CR	Amsterdam		
Van Diemenstraat	408			1013 CR	Amsterdam		
Van Diemenstraat	410			1013 CR	Amsterdam		
Van Diemenstraat	412			1013 CR	Amsterdam		
Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding		Grondperceel		
Amsterdam	M				6489		

Omschrijving**

Inleiding

Pakhuis 'Het Veem' (voorheen Oranje Nassau) deel uitmakend van de aaneengesloten bebouwing van pakhuizen aan de Oude Houthaven aan het IJ, als eerste grootschalige opslaggebouw van het Westelijk Havengebied, aansluitend op het Noordzeekanaal. Het pakhuisontwerp van Foeke en Roelof Kuipers uit 1896 (bouw 1897) voor de 'Naamlooze Vennootschap Het Nederlandsche Veem', is uitgevoerd in de trant van de Overgangarchitectuur met zowel vroeg Rationalistische, als historiserende, middeleeuws aandoende elementen. De achterzijde grenst aan de kade, de voorzijde aan de doorgaande weg, met in oorsprong een aantakking op de goederenspoorlijn.

N.B. In 1914 is het pakhuis verbouwd door W.J.J. Scherjon. In het pakhuis zijn tegenwoordig kunstenaars-ateliers, een theater en kleine culturele bedrijven gehuisvest.

De verbouwingen van na 1914 zijn voor bescherming van ondergeschikt belang.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Omschrijving

Het veembeouw heeft een souterrain en vier bouwlagen op een rechthoekig grondplan en is opgetrokken in gele baksteen (kruisverband), onder een geknikt zadeldak met lichtkap. De 60 meter brede gevels worden door rode baksteen banden geleed ter hoogte van de aanzetten van de vensterbogen die uit een dubbele rollaag bestaan. De lekdorpels zijn in hardsteen uitgevoerd. De vensters van het souterrain bevatten 3x2-ruits getoogde ijzeren kozijnen. De symmetrisch ingedeelde voorgevel bevat afwisselend ingedeelde traveeën met in de tweede, vierde, zesde, achtste en tiende travee getoogde of halfronde hijsopeningen en in de overige traveeën per bouwlaag telkens drie getoogde vensters. De vierde en achtste travee, waar zich de goederenliften bevonden, zijn teruggerooid en bekroond door een uitgebouwd deel met kantelen. Bij de zesde travee een uitkragend, uitgebouwd deel met kantelen (bestemd voor een hijsinstallatie), ter hoogte van de vierde bouwlaag. De vijf vensterassen met een hijsluikopening hebben een bordestrap in beton of ijzer uitgevoerd met buisleuning. De drie hoge uitbouwen zijn voorzien van een hardstenen dekplaat en drie rondboogvensters en worden geschraagd door een ijzeren constructie. Aan weerszijden van de hijsopeningen bevinden zich enkele, smalle (achtruits) vensters. De traveeën zonder hijsluikopening hebben op de begane grond vijftienruits vensters en op de verdiepingen twaalfruits. De binnenste twee traveeën telkens twee per bouwlaag de andere traveeën drie per bouwlaag. Geheel links bevindt zich de entree in een portiek met smeedijzeren hekwerk en hardstenen treden. De oorspronkelijke vleugel(paneel)deur is geplaatst in een kozijn op hardstenen neuten en dito dorpel. Het bovenlicht wordt gevormd door een half rond afgesloten zesruits bovenlicht. Tegen de daklijst bevinden zich staafankers. Zwaarder uitgevoerde exemplaren komen links in de tussenmuur voor en in de rechterbeuk. De rechter zijgevel die aan een steegje is gelegen, dat vanaf de straat naar de kade leidt, is blind uitgevoerd op één luik na in de tweede bouwlaag. Ter hoogte van de derde en vierde verdiepingvloer komen enkele forse muurankers voor.

De (bijna) symmetrische achtergevel heeft geen souterrain maar een mezzanino op de zolderverdieping. De hoektraveeën hebben halfronde traptorens, de bovenste laag driezijdig uitgebouwd. De rechtertoren, één laag hoger dan de linker, heeft aan de binnenzijde een hoge, uitgemetselde schoorsteen, die uit een tweelaagse uitbouw met schuiframen oprijst. De ronde schoorsteen is in het bovenstuk afgeschuind. Op de hoek een hoekopzetstuk als in de voorgevel. De toegang tot de traptoren heeft een oorspronkelijke paneeldeur. In de derde en vierde geleding van de toren bevindt zich een hardstenen venster met kleine ontlastingsbogen. De linkertoren, met slechts enkele raampjes, heeft een half kegeldakje tegen een getrapte blokvorm met daarin één venster. De gevel heeft in het verlengde van hijsluikopeningen van de voorgevel vijf tuitgevels. De hijsluikopeningen hebben ophaalbare laadbalkons. Het vensterschema is, ook in de middenpartij, met telkens één smal en drie bredere vensters gelijk aan dat van de voorgevel. Alleen bij de hoektraveeën is geen enkel venster geplaatst. De mezzanino heeft per travee twee gekoppelde drielichten boven een geprofileerde waterlijst.

De inwendige draagconstructie bestaat uit gietijzeren kolommen waarop de moerbalken rusten. De bovenste verdieping heeft geklonken, boogvormige vakwerkliggers, waarvan de geboorte zich bevindt aan de onderzijde van de staander. Deze constructie, oorspronkelijk uitgevoerd met zaagtanddaken, diende voor meer lichttoetreding op de bovenste bouwlaag. Verder in het interieur (paneel)deuren en betonnen tussenwandjes.

Waardering

Het pakhuis 'Het Veem' is wegens cultuur- en architectuurhistorische en industrieel-archeologische waarden van algemeen belang als overwegend gaaf bewaard en vroeg voorbeeld van een laat negentiende-eeuws opslaggebouw met gemechaniseerde laad- en lostechnieken. Het pakhuis is stedenbouwkundig van algemeen belang vanwege de beeldbepalende ligging aan de Oude Houthaven en als historisch onderdeel van de eerste moderne havenontwikkeling sinds de opening van het Noordzeekanaal.

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

Hoofdcategorie

Handelsgebouwen, opslag- en transportgebouwen

Subcategorie

Opslag

Functie

Veem